

ANYANYELVÜNK
ÉVSZÁZADAI 8.
Hallgatói konferencia

NYELVÜNK VÁLTOZÁSA
ÉS VÁLTOZATAI

2022. JÚNIUS 10.
ELTE BTK, BUDAPEST, MÚZEUM KRT. 4/A
KARI TANÁCSTEREM

A KONFERENCIA SZERVEZŐI

Az ELTE BTK Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézetének
Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszéke

Az ELTE BTK Magyar Nyelvtudományi Tudományos Diákkörének
Benkő Loránd Nyelvtörténeti Hallgatói Műhelye

Farkas Tamás intézetigazgató, tanszékvezető

Sárosi Zsófia, a műhely szakmai vezetője

Szentgyörgyi Rudolf, a műhely szakmai vezetője

Sarnyai Vivien, a műhely hallgatói vezetője

PROGRAM

- 8:30-tól Regisztráció
- 9:00 – 9:10 Köszöntő: JUHÁSZ DEZSŐ, professor emeritus
- 9:10 – 9:20 Megnyitó: FARKAS TAMÁS,
a Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet igazgatója,
a Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszék tanszékvezetője

1. szekció: Grammatika

Szekcióvezető: SZABÓ T. ANNAMÁRIA ULLA

- 9:20 – 9:35 KAULICS KRISZTINA VERONIKA: A deviszont stigmatizációjának kérdései a magyar standard-et beszélők attitűdjeinek tükrében. (Mély interjú a nyelvhasználók kis csoportjával)
- 9:35 – 9:50 ERDÉLYI KIARA: Távol mégis közel: a dupla irányjelöléssel rendelkező igekötős igék a régiségben és ma
- 9:50 – 10:05 SZABÓ DORINA SZABINA: Tárggyal egyező tárgyatlan igék konstrukcióinak funkcionális-kognitív nyelvészeti vizsgálata
- 10:05 – 10:20 LÁSZLÓ ISTVÁN: Mellékmondatbeli kötőmód használata két Jókai Mór-regényben
- 10:20 – 10:30 Kérdések és válaszok

Szünet

2. szekció: Nyelvtörténet és történeti névtan

Szekcióvezető: SZENTGYÖRGYI RUDOLF

10:40 – 10:55 SIPOS BÍBOR KLÁRA: Személynevek Csokonai Vitéz Mihály honfoglalási eposzának tervezetében

10:55 – 11:10 PENNA CONSTANZA: The possible influence of the Latin alphabet on the Székely alphabet

11:10 – 11:25 SURÁNYI ANNA: Batthyány Ferencné Svetkovics Katalin levele Nádasdy Tamásné Kanizsay Orsolyához

11:25 – 11:35 *Kérdések és válaszok*

Ebédszünet

3. szekció: Területi nyelvváltozatok

Szekcióvezető: BÁRTH JÁNOS

12:35 – 12:50 MOGA PETRA: „Ahol nem úgy beszélnek, ahogy én” – Vernakuláris nyelvváltozattal szembeni attitűd gyergyószéki középiskolások körében

12:50 – 13:05 CZIRFUSZ VIKTÓRIA: Munkahelyi interakciók két nyelven – Nyelvi gyakorlatok egy szlovákiai magyar gyógyszerértárban

13:05 – 13:20 BERECH ZSÓFIA MIRTILL: Nyugat-dunántúli középiskolások háttérének és nyelvi attitűdjeinek vizsgálata

13:20 – 13:30 *Kérdések és válaszok*

Szünet

4. szekció: Nyelv és társadalom

Szekcióvezető:

13:40 – 13:55 MARTON ANGÉLA: Finnugor népek nyelvi identitásának vizsgálata

13:55 – 14:10 TALLÁROM RÉKA: Magyar szakos egyetemi hallgatók nyelvi attitűdjeinek vizsgálata

14:10 – 14:25 VÁRADI KRISZTIÁN: Az államnyelvi elemek ismeretének vizsgálata a kárpátaljai magyar diákok körében

14:25 – 14:40 KŐSZEGI ÁRON: A trianguláció alkalmazásának előnyei magazinok imázsának vizsgálatakor

14:40 – 15:55 PAPP CSONGOR ROLAND: Homoszexuális és heteroszexuális fiatal, egyetemista férfiak nyelvhasználata a feminitás és maszkulinitás szempontjából

15:55 – 15:05 *Kérdések és válaszok*

Szünet

5. szekció: Névtan

Szekcióvezető: SLÍZ MARIANNA

15:25 – 15:40 BALOGH ROLAND JÓZSEF, WENDL DÁVID: Apácaszakállastól Rinyaszentkirályig.

Gimnazisták viszonyulásai áltudományos helynév-etimológiákhoz

15:40 – 15:55 RASZTOVÁC HENRIETTA, RÓZSA VIOLA: Helynévi adatok gyűjtése közösségi oldalak segítségével online

15:55 – 16:10 LADÁNYI RICHÁRD: Személynévalapú kategorizáció a mindennapokban és az oktatás terén. A személynevek lehetséges sztereotípiaképző ereje

16:10 – 16:20 *Kérdések és válaszok*

Szünet

6. szekció: Funkcionális pragmatika és stilisztika

Szekcióvezető:

16:30 – 16:45 KMETTY KLAUDIA: Pandémiadiskurzusok – a járvány megnevezései és metaforizációi három évszázad sajtószövegeiben

16:45 – 17:00 DRESKA REGINA ZOÉ: A Covid-járvány metaforái a hivatalos magyar nyelvű kommunikációban

17:00 – 17:10 *Kérdések és válaszok*

17:10 – 17:15 Zárszó: SZENTGYÖRGYI RUDOLF

A b s z t r a k t o k

BALOGH ROLAND JÓZSEF, WENDL DÁVID (MA)

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: Slíz Marianna

Apácaszakállastól Rinyaszentkirályig. Gimnazisták viszonyulásai áltudományos helynév-etimológiákhoz

Áltudományos, illetve naiv etimológiák a tulajdonnevek kapcsán is születnek. Ezek vizsgálata eddig elsősorban arra koncentrált, hogy milyen ideológia hatására és milyen módon jöttek létre. Az ELTE Névtani Hallgatói Műhelyének gimnazisták körében, országos szinten, több kutatóponton végzett kérdőíves felmérése viszont arra keresi a választ, hogy a laikus nyelvhasználók mi alapján adnak hitelt a különböző típusú helynév-etimológiáknak. Az adatközlőknek alternatív eredetmagyarázatok közül kellett a hitelesebbnek tűnőt kiválasztani, majd választásukat indokolni. A vizsgált szempontok között szerepelt például a név alakja, a magyarázat terjedelme és forrása, a szakszavaknak és történeti adatoknak tűnő elemek használata stb. A kérdőívben szereplő áltudományos etimológiák egy része internetes fórumokról származik, más részét a műhely tagjai fogalmazták meg. A kutatás eredménye hozzásegíthet a jelenség pontosabb megértéséhez, az így megismert befolyásoló tényezők megfelelő módon történő kiaknázása pedig megkönnyítheti a nevekkel kapcsolatos áltudományos nézetek hatásának csökkentését, illetve ellensúlyozását is. A szerzők a kutatás résztvevői, a Névtani Hallgatói műhely tagjai.

BERECZK ZSÓFIA MIRTILL (OT)

Pannon Egyetem, Veszprém

Témavezető: Parapatics Andrea

Nyugat-dunántúli középiskolások nyelvjárási háttérének és nyelvi attitűdjeinek vizsgálata

Az elmúlt években ismét egyre hangsúlyosabbá vált a dialektológia és az anyanyelvi nevelés kapcsolatának a kutatása, a szociolingvisztikai szemlélet alkalmazásának, lehetőségeinek az elemzése az oktatásban (pl. Strelci 2009, Kiss 2010, Koós 2017, Jánk 2019, Parapatics 2020). E diskurzushoz csatlakozva az előadás egy közel 200 nyugat-dunántúli középiskolás tanulóval elvégzett kérdőíves vizsgálat eredményeit mutatja be. A kutatás legfontosabb kérdései: Vannak-e nyelvjárási sajátosságok a diákok nyelvhasználatában? Érte-e őket emiatt hátrány? Milyen a tájnyelvhez való viszonyulásuk? Az adatokból egyértelműen kiderült, hogy többségük ismeretei a témáról hiányosak, sztereotip jellegűek, és saját nyelvi repertoárjuk ilyen jellemzőivel sincsenek tisztában. Az előadás erre reagálva néhány saját iskolai feladat ismertetésével zárul, amelyek célja a témakör tanításának hatékonyabbá tétele. Erényük, hogy a világjárvány okozta kihívásokra gondolva egy részük online módon is kivitelezhető.

CZIRFUSZ VIKTÓRIA (BA)

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: Hattyár Helga

Munkahelyi interakciók két nyelven - Nyelvi gyakorlatok egy szlovákiai magyar gyógyszerárban

A két- és többnyelvűség-kutatás, a nyelvről való gondolkodás az utóbbi években új terminusokat – pl. *polilingválás*, *transzlingválás* – hozott, amelyek a hagyományos vizsgálati keretből indulnak ki. Előtérbe kerül a nyelvhasználók nyelvi gyakorlatainak sokszínűsége, annak színtere. A határ menti Komáromban élő magyarok kisebbségi helyzete, a szlovák és a magyar nyelv hatása nagyban befolyásolja nyelvi gyakorlataikat. Előadásom alapjául egy általam készített kutatás szolgált, melyben egy komáromi gyógyszerár dolgozói között lezajló diskurzusokat vizsgáltam hangfelvételek segítségével. Elemzésemben a klasszikus és újabb szociolingvisztikai keret terminusait is használni fogom. Példákkal szemléltetve bemutatom az interakciókban megjelenő szlovák elemeket, kódváltásokat, ezek esetleges funkcióit, de kitérek adatközlőim nyelvjárásiasságára is. Előadásom utolsó részében a gyógyszerár dolgozóinak saját nyelvhasználatukkal, illetve a hangfelvételek anyagával kapcsolatos reflexióit mutatom be.

DRESKA REGINA ZOÉ (BA)

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: Sárosi Zsófia

A Covid-járvány metaforái a hivatalos magyar nyelvű kommunikációban

A kutatás a koronavírus-járvány magyar nyelvű kommunikációra tett hatásait vizsgálja. A Covid-19-cel kapcsolatos diskurzusban a metaforák gyakori elemek, maga a koronavírus elnevezés is a vírus alakjára utal. A kognitív metaforaelméleten alapuló elemzés a hivatalos stílusú nyelvhasználati színtereken vizsgálja a metaforák és asszociációk előfordulását és típusait a koronavírus-járvány első magyarországi hullámának idején. Eredményként megállapítható, hogy a vírussal kapcsolatban leggyakrabban használt metafora a vírus háborús helyzettel való azonosítása. Emellett előfordultak meglehetősen sok asszociáció is, melyek például a járványügyi intézkedéseket a színházi vagy a filmes világon keresztül próbálták bemutatni, vagy éppen a vírust az államigazgatási területekkel kapcsolják össze. Az elemzett forrásanyagokból arra is fény derül, mi köze van a trójai faló mítoszához a pandémiához.

ERDÉLYI KIARA (OT)

Károli Gáspár Református Egyetem

Témavezető: Sólyom Réka

Távol, mégis közel: a dupla irányjelöléssel rendelkező igekötős igék a régiségben és ma

A hoz és a visz mozgatóst kifejező igék a közeledés, illetve a távolodás mozzanatát tartalmazzák, ahogyan a lativusragos adverbiumokból keletkezett ősi igekötők (meg(é)-'vissza, hátra' és az el(é)-) is hasonló irányú változást eredményeznek a velük kapcsolatban lévő igéken. Ennek ellenére mind a hoz, mind a visz igéhez közeledést és távolodást kifejező igemódosítók is kapcsolódhatnak. Előadásomban e különös összefonódások (meg-/el- + hoz/visz) gyakorisági mutatóinak feltérképezésére vállalkozom az Ómagyar korpusz, az MNSZ2 és J. Soltész (1959) nyomán, e szemantikailag redundáns formák jelentésének a feltárására a TESz. és az ÉKSz.² szócikkeire támaszkodva, valamint szintaktikai környezetük leírására, különösen a tárgytypusmegoszlást (élőlény vs. élettelen dolog) és a vonzatkeret-átrendeződést illetően.

KAULICS KRISZTINA VERONIKA (OT)

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: Szentgyörgyi Rudolf

A deviszont stigmatizációjának kérdései a magyar standard-et beszélők attitűdjeinek tükrében. (Mély interjú a nyelvhasználók egy kis csoportjával)

Az előadás a *deviszont* ellentétes diskurzusjelölő-kombinációval foglalkozik, kiemelten pedig azzal, hogy nyelvi babonaként miként van jelen a nyelvhasználók körében. Elsőként a terminológiai kérdésekkel foglalkozik, melyben a nyelvi, nyelvhasználati és nyelvművelési babonák, illetve a nyelvi mítoszok fogalmát veszi számba. Ezt követi a *deviszont* helyesírásával kapcsolatos kérdések megfogalmazása. Végül az előadás foglalkozik a nyelvhasználók *deviszont*-tal kapcsolatos előítéleteivel, vélekedéseivel is, amelynek alapját egy vizsgálat biztosítja, amelyet a mai magyar standard-et beszélők kisebb csoportjának a *deviszont*-hoz kapcsolódó attitűdjeit tette meg témájául. A vizsgálat módszere interjúztatás volt, és fókuszpontjában a *deviszont* használatának különböző aspektusai álltak (formális-informális beszédhelyzetek, írásbeli és szóbeli használata, helyes-helytelen dichotómia). Az előadás emellett összeveti a nyelvhasználók által érzékelt, a *deviszont*-nak tulajdonított funkciókat *A magyar nyelv nagyszótárában* megjelöltekkel és a *de* kötőszó különböző szótárakban megjelölt jelentéseivel.

KMETTY KLAUDIA (BA)

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: Sárosi Zsófia

Pandémiadiskurzusok - a járvány megnevezései és metaforizációi három évszázad sajtószövegeiben

A történelem epidémia- vagy pandémiaidőszakainak közös tapasztalati horizontja számos helyen metszi egymást. Azonban a járványokról kialakult hivatalos diskurzusok a közös jellemzők felfejtése mellett arra is lehetőséget nyújtanak, hogy a pandémia tapasztalatának metaforikus leképezése mögött felismerjük az adott gondolkodási struktúrát, amely a veszélyhelyzethez való hozzáállást, viselkedésformákat szervezte. Kutatásomban az 1830-32-es magyarországi kolerajárvány, az 1918-tól jelentkező spanyolnátha és a 2019-2020-tól jelenlévő koronavírus-járvány sajtónyelvi leképeződéseit vizsgáltam a diskurzusalapú metaforaazonosítás elméleti keretén belül, az egyes témakörökben 20-20 sajtótermék feldolgozásával. A vizsgálat során az egyes korokra jellemzően kirajzolódott megjelenítőstratégiák lineárisan tárgyalva párhuzamot mutatnak az orvosi szaknyelv magyarországi kialakulásával és differenciálódásával, valamint az orvostudomány fejlődésének a nyilvános diskurzusokba való beágyazódásával.

KŐSZEGI ÁRON (BA)

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: Bodó Csanád, Szabó Gergely

A trianguláció alkalmazásának előnyei magazinok imázsának vizsgálatakor

A nyelv, nem és szexualitás kutatási területén a maszkulinitással foglalkozó vizsgálatok gyakran folyamodnak magazinok elemzéséhez, mivel a populáris kultúra jelentős szerepet játszik a modern identitások kialakításában (Benwell 2003). A férfiség konstrukcióját azonban nagymértékben befolyásolja a kontextus, vagyis a magazin egésze, ezért a kutatások felvázolják az adott magazin általános imázsát is (Benwell 2002, Molnár 2013, Barrett 2017). Az adott lap általános arculatának bemutatásakor azonban legtöbbször egyféle módszertant használnak. Előadásomban többféle metódus (kvantitatív és kvalitatív elemzések, interjú) használatával kísérem meg feltérképezni a Humen magazin céljait, a megcélzott olvasóközönségét és nemzetközi kapcsolatait, mivel a trianguláció alkalmazásával könnyebben megragadható a magazin komplexitása. Így amellet érvelek, hogy nemcsak a maszkulinitások elemzésekor lehet hasznos többféle módszertant alkalmazni, hanem az adott magazin általános bemutatásakor is, és ezáltal a férfiség konstrukcióit is adekvátabb módon lehet megragadni.

LADÁNYI RICHÁRD (OT)

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: Farkas Tamás

Személynévalapú kategorizáció a mindennapokban és az oktatás terén. A személynevek lehetséges sztereotípiaképző ereje

Előadásomban a személynevek (a család- és a keresztnévek együttesének) etnikai alapú kategorizációjával, valamint lehetséges sztereotípiaképző erejével foglalkozom, prototipikusan magyar jellegűnek, romák által viseltnek, továbbá idegen (arabos) hangzásúnak tekinthető neveket a középpontba állítva. Gyakorló magyartanárok és egyetemi hallgatók körében végeztem kérdőíves vizsgálatot, melyek során két kontextusban figyeltem meg a személynevek által kiváltott hatást: fiktív nevekkal ellátott dolgozatok értékelése, illetve – az iskolai keretből kilépve – egy hétköznapi, személypercepcióval, egyes névviselekkel kapcsolatos attitűdökkel foglalkozó kérdőív során. Főbb kérdéseim közé tartozik, hogy az etnikumjelölő nevek kiválthatnak-e kategorizációt; a kategorizáció következtében aktiválódhatnak-e (etno)sztereotípiák, esetleges előítéletek a névviselekkel szemben; amennyiben igen, befolyásoló hatást gyakorolhatnak-e a dolgozatok értékelése, valamint a személyek megítélése során.

LÁSZLÓ ISTVÁN (BA)

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: Sárosi Zsófia

Mellékmondatbeli kötőmód használata két Jókai Mór-regényben

A kötőmód helyzete a magyar grammatikában azóta vita tárgya a szűk szakmai körökben, mióta grammatikáirással foglalkozik a magyar nyelvtudomány. A korai nyelvtanároktól kezdve (simonyi 1877) folyamatosan felmerül a kérdés, hogy vajon indokolt lenne elkülöníteni a magyar grammatikában is egy negyedik módot, a kötőmódot, vagy morfológiai jelöletlensége miatt (illetve a felszólító mód paradigmájával való alaki egybeesése miatt) ez teljesen fölösleges. Az ezzel kapcsolatos kutatások többféle megközelítésben vizsgálták a területet: a leíró nyelvészet, a nyelvtörténet, a szociolingvisztika, illetve a magyar mint idegen nyelv oktatásának szemszögéből is felmerültek különféle kérdések. Előadásomban nyelvtörténeti szemszögéből közelítem meg a kötőmód esetleges jelenlétét. Két Jókai Mór-regény korpuszát fogom elemezni: az *Egy magyar nábob* (1853-54), illetve *A barátfalvi lévita* (1898) című műveket. Bácsi Enikő nemrég megjelent tanulmányából kiindulva (bácsi 2021) arra a kérdésre keresem a választ, hogy a két Jókai-regényben felszólító módúnak annotált szavak közül melyek tekinthetők kötőmód értékűnek, milyen eloszlást mutat a két mód megjelenésének összehasonlítása, továbbá meg fogom vizsgálni a „hogy” kötőszó eltörölhetőségét, valamint a mellékmondatbeli igekötő ígéhez képesti pozíciójának változtathatóságát. Mindebből pedig statisztikai következtetéseket fogok levonni, az eredményeket pedig összehasonlítom Bácsi Enikő középmagyar kori korpuszon végzett vizsgálatának statisztikai eredményeivel, illetve az ebből levont következtetéseivel. A kinyert adatok képet adnak a kötőmód nyelvtörténeti állapotáról, használatának alakulásáról, esetleg arra a kérdésre is válaszolhatnak, hogy indokolt-e külön modusként hivatkozni a kötőmódra.

MARTON ANGÉLA (OT)

Pannon Egyetem, Veszprém

Témavezető: Vigh-Szabó Melinda

Finnugor népek nyelvi identitásának vizsgálata

Az előadás bemutatja az identitás fogalmának szakirodalmát, majd részletesen tárgyalja az etnikai identitás összetevőit. Ez a megnevezés nem egységes a szakirodalomban: a terminus alatt leggyakrabban vizsgált elemek a nemzetiség, a vallás és a nyelv. A kutatás ezeket a faktorokat a kollektív és individuális dimenziók viszonyrendszerében látta. A finnugor népek nyelvi identitása kutatásának középpontjában az észtek állnak. Az előadás emellett a szakirodalom segítségével kitér a magyarok identitásvizsgálatára is, és érinti az Orosz Föderáció területén élő kisebb finnugor népek nyelvi helyzetét. Az észti nyelvi identitás kutatása 2021 végén indult. A vizsgálati eredményeket angol nyelvű online kérdőíves felmérés adja, amely két nagyobb részből áll: egyrészt egy személyesháttér-kérdőívből, másrészt egy nyelvhasználatot vizsgáló kérdőívből. A kutatás anyagát 88 kérdőív szolgáltatja, amelyek teljes feldolgozása jelen pillanatban is zajlik; az előadás a markánsabb részeredményeket közli.

MOGA PETRA (MA)

Babeş-Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár

Témavezető: Németh Boglárka

"Ahol nem úgy beszélnek, ahogy én" - Vernakuláris nyelvvaltozattal szembeni attitűd vizsgálata gyergyószéki középiskolások körében

Kutatásom témája a gyergyószéki középiskolás diákok nyelvi attitűdje. Kérdőíves módszerrel vizsgáltam 9.-es, illetve végzős (11. szakiskolás és 12. elméleti liceumos) gyergyószéki diákok vernakuláris és normatív nyelvvaltozattal szembeni attitűdjét, nyelvi stigmatizációval kapcsolatos tapasztalatait, illetve ezek korrelációit különböző független szociológiai változók (és változókombinációk) függvényében. Az eredményeket R és RStudio statisztikai programmal értékeltem ki, de minden feleletválasztós kérdés esetében kértem szöveges indoklást is, hogy világos legyen a választás oka. Olyan kérdésekre kapunk választ, hogy hogyan viszonyulnak a helyi diákok az anyanyelvvaltozatukhoz és a köznyelvhez, vagy a nyelvjárási "eszköztárhoz" és használatához, illetve a nyelvi tudatosságuk kapcsán: tudják-e disztinkváltni kontextusnak megfelelően az anyanyelvvaltozatot és a köznyelvet, illetve az iskola megfelelő támogatást nyújt-e ehhez.

PAPP CSONGOR ROLAND (MA)

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: Sárosi Zsófia

Homoszexuális és heteroszexuális fiatal, egyetemista férfiak nyelvhasználat a femininitás és maszkulinitás szempontjából

Kutatásom a homoszexuális és heteroszexuális férfiak nyelvhasználatának feminin és maszkulin aspektusait járja körül. A cél a résztvevő adatközlő személyek nyelvhasználatának és nyelvhasználati attitűdjeinek a femininitás és maszkulinitás skáláján való vizsgálata. Hipotézisem volt, hogy a homoszexuális férfiak a társadalmi minták, elvárások és sztereotípiák alapján femininebb, míg a heteroszexuális férfiak a társadalmi minták, elvárások és sztereotípiák alapján maszkulinabb nyelvhasználatot valósítanak meg kommunikációjuk során. A kutatásom célcsoportja, szocioökonómiai szempontból, a 18 és 35 év közötti, fővárosi, felsőfokú végzettségű homoszexuális, illetve heteroszexuális férfiak voltak. A kutatásom adatközlői 21 homoszexuális és 21 heteroszexuális személy ebbe a szocioökonómiai csoportba tartoztak. Az online kérdőíves gyűjtési módszer segítségével végzett kutatásom során arra a következtetésre jutottam, hogy az adott szocioökonómiai státuszú adatközlők nyelvhasználat elhelyezhető a femininitás és maszkulinitás skáláján. Ugyanakkor eredeti hipotézisem nem igazolódott be: az előzetesen elvárthoz képest a homoszexuális adatközlők nyelvhasználat maszkulinabbnak, a heteroszexuális adatközlők nyelvhasználat pedig femininebbnek bizonyult.

PENNA, COSTANZA (MA)

Római Sapienza Egyetem

Témavezető: Rózsavölgyi Edit

The possible influence of the Latin alphabet on the Székely alphabet

While the Hungarian language has always represented a key piece in the cultural construction of the Hungarian identity, the question of writing in Hungary has often taken a second place. The arrival of the Latin alphabet in the Carpathian Basin has deeply influenced and took over other writing systems. In particular the possible relationship between the Latin and the Székely script seems to be a still unexplored field of studies. Through the comparison of five relics containing the Székely alphabet and belonging to different centuries (the Nikolsburg alphabet, the Telegdi alphabet, the alphabet in Bél Mátyás' book, the alphabet of Magyar Adarján and the alphabet of the Rovas Foundation, respectively) it has emerged that the Latin alphabet influenced the Székely one concerning the phonetic correspondance, the graphic aspect and the order of graphemes. On the other side, the Székely alphabet has also preserved some original features. Alongside the analysis of this structural change, it will be discussed how over time and still nowadays this writing has maintained in the Székely community a strong "magyar" identity feeling of belonging and cultural pride.

RASZTOVÁC HENRIETTA, RÓZSA VIOLA (BA)

Újvidéki Egyetem

Témavezető: Oszkó Beatrix

Helynévi adatok gyűjtése közösségi oldalak segítségével

A kutatás célja a helynevek gyűjtésével kapcsolatos tapasztalataink bemutatása. Munkánkat a Magyar Tudományos Akadémia által támogatott Magyar Nemzeti Helynévtár program keretein belül végeztük. Az általunk végzett gyűjtés Délvidéken, Magyarkanizsa és Kishegyes településeken történt. Korpuszunkba az adatokat a következő források szolgáltatták: a szakirodalom feldolgozása, hangfelvétellel is dokumentált személyes gyűjtés, valamint a közösségi oldalak által, az interneten kapott információk. Adatközlőink a két településen élő, főként az idősebb korosztályhoz tartozó személyek voltak. A gyűjtéshez kapcsolódó kutatásunk során a hagyományos és a modern módszer által szerezhető adatokat, illetve azok mennyiségét vetjük össze. Előadásunk célja, hogy bemutassuk a két módszer közötti különbséget, és azt, hogy milyen előnyei és hátrányai vannak az új média segítségével történő gyűjtésnek.

SIPOS BÍBOR KLÁRA (OT)

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: Farkas Tamás

Személynevek Csokonai Vitéz Mihály honfoglalási eposzának tervezetében

A 18–19. századi irodalom egyik meghatározó tematikus műfaja volt a nemzeti múltba tekintő verses és prózaepikai mű. Zrínyi Miklós a Szigeti veszedelem révén mintát nyújtott a magyar történelem epikus feldolgozására, amit a 18. században több eposz, hősköltemény is követett. Az eleinte dívó Attila-kultusz után az írók, költők figyelme a honfoglalás korának eseményeire és alakjaira irányult. Szereplőik megnevezésében középkori gesztákat és krónikákat, illetve saját képzelőerejüket hívták segítségül, egy sajátos nemzeti múltat konstruálva ezzel a fiktív és kvázivalós névanyaggal. Előadásomban Csokonai Vitéz Mihály Árpád, vagy a magyarok megtelepedése című eposztervezetének ötvenegy elkészült sorában és a hozzárendelt jegyzetekben található személyneveket elemzem, kitérve az egyes nevek eredetére és forrástörténetére a honfoglalási eposz műfaji kontextusában.

SURÁNYI ANNA (MA)

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: Terbe Erika

Batthyány Ferencné Svetkovics Katalin levele Nádasdy Tamásné Kanizsay Orsolyához

Előadásomban Batthyány Ferencné Svetkovics Katalinnak Nádasdy Tamásné Kanizsay Orsolyához 1562. február 25-én írt levelét mutatom be. Kitérek a misszilis műfaji sajátosságaira és a választott forrás történeti-szociológiai beágyazottságára, majd a Batthyány Ferencné Svetkovics Katalin levelei. 1538–1575 (Terbe 2010: 85) kötetből idézve közlöm a levél átiratát. Röviden bemutatom a misszilis olvasatát és értelmezését, ezt követően pedig a forrás elemzését ismertetem, amely során különös hangsúlyt fektettem a levél hangjelölésére és helyesírására.

SZABÓ DORINA SZABINA (MA)

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Témavezető: Kugler Nóra

Tárggyal egyező tárgyatlan igék konstrukcióinak funkcionális-kognitív nyelvészeti vizsgálata

Előadásom középpontjában az a jelenség áll, hogy bizonyos tárgyatlan igék a tárgyas igék morfoszintaktikai sémájába illeszkednek. Az előadás tehát egy szinkroniában is megtapasztalható mozgás problematizálásával csatlakozik a konferencia tematikájához. Az igyekszik, szándékozik, nekiáll, készül tárgyatlan igék ugyanis – amellet, hogy közvetlen -t ragos objektumtárggyal nem bővülnek – mutatnak tárgyi egyezést az őket közvetlenül bővítő főnévi igenév saját tárgyával: pl. igyekezlek megérteni téged, meggondolni készülték a dolgot. Célom a tárgyi egyezés pusztá regisztrálásán túl bemutatni a jelenség mögött feltételezett komplex tényezőket: reflektálok a magyar segédigés konstrukciók sajátosságaira, azok grammatikalizációs tendenciáira; számolok szemantikai asszociatív viszonyokkal, valamint az adott tárgyatlan igék „targyas(abb)nak” érzékelésével is. Konceptiómban a tárgyas igék a tranzitív (‘másra irányuló’) igék központi halmaza, és feltételezem, hogy bizonyos tranzitív, de tárgyatlan igék egy olyan sávban helyezkednek el, melyből lehetséges a mozgás a központi tárgyas igék felé, ami morfoszintaktikai következményekkel is jár. A vizsgálat így implikációkkal bír a tárgyasság prototípuselvű kezelésének kialakítása szempontjából is.

TALLÁROM RÉKA (OT)

Debreceni Egyetem

Témavezető: Reszegi Katalin

Magyar szakos egyetemi hallgatók nyelvi attitűdjének vizsgálata

A nyelvészetben és a szociológián belül jó ideje ismeretes, hogy az iskolai sikertelenség alapja sok esetben a nyelvi alapú megkülönböztetés. Ezt néhány éve a magyar oktatás vonatkozásában is egyértelműen kimutatták JÁNK ISTVÁN vizsgálatai a magyart tanító pedagógusok körében. Annak ellenére van ez így, hogy a leendő magyar szakos tanárok megtanulják, hogy nyelvi szempontból valamennyi nyelvváltozat azonos értékű, továbbá tanulnak a lingvizmus elméleti háttéréről, megítéléséről. Kérdéses azonban, hogy ezt az elméleti tudást mennyire tudják — akár tudatosan — alkalmazni a gyakorlatban. Előadásomban az erre irányuló vizsgálat eredményeit mutatom be, melyhez alapvetően a JÁNK ISTVÁN által kifejlesztett módszertant alkalmaztam, azt egy további kérdésblokkal bővítve. A vizsgálatban 50 magyar szakos hallgató vett részt. Az eredményekből kitűnik, hogy a nyelvjárási beszélő és/vagy korlátozott kódban felelő gyermek negatív megítélése mind a kapott érdemjegyekben, mind pedig a személyiségére vonatkozóan tetten érhető; azaz az elméleti ismereteket — még ha emlékeznek is rá — nem feltétlenül képesek a hallgatók konkrét feladathelyzetben alkalmazni.

VÁRADI KRISZTIÁN (MA)

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Beregszász

Témavezető: Gazdag Vilmos

Az államnyelvi elemek ismeretének vizsgálata a kárpátaljai magyar diákok körében

A Kárpátalján uralkodó demográfiai helyzet következtében a térség magyar lakossága körében kisebbségi kétnyelvűség alakult ki, mivel a beszélők magyar anyanyelve alá van rendelve az ukrán államnyelvnek (Csernicskó 1998: 198). A kárpátaljai magyar nyelvjárások egyik sajátossága, hogy számos ukrán és orosz kölcsönszó honosodott meg a területen élők szókincsében (Gazdag 2016: 43–49). Ez azzal magyarázható, hogy a kölcsönszavakat a kisebbségi helyzetben lévők a domináns, többségi nyelvből veszik át saját szókincsükbe (Csernicskó–Hires 2003: 132). Az államnyelvi kontaktuselemek jelenléte megfigyelhető a kárpátaljai magyar diákok nyelvhasználatában is, viszont ezek a lexikai kölcsönzések a magyarországi diáknyelvben nem használatosak (Györke 1991: 70–71). Kutatásunkban azt vizsgáltuk, hogy a Kárpátalján élő egyetemi és főiskolai hallgatók, valamint szakképzési intézetekben tanuló diákok mennyire ismerik a szláv kölcsönszavak jelentését, illetve mennyire figyelhető meg náluk az anyanyelvi dominancia (Beregszászi–Csernicskó 2003: 40–41) jelenléte.

ELTE BENKŐ LORÁND
NYELVTÖRTÉNETI
HALLGATÓI MŰHELY

FB.: <https://www.facebook.com/ELTE-Benkő-Loránd-Nyelvtörténeti-Hallgatói-Műhely-244147618995333/>

Kapcsolat: sarnyaivivi@gmail.com